

núm. 31 | any 2015

«Vives és un filòsof molt humà, ple de contradiccions»

Karl Kohut és catedràtic emèrit de la Universitat Catòlica d'Eichstätt-Ingolstadt (Alemanya). Els seus camps de recerca i estudi són l'humanisme, la cultura a l'Amèrica virregnal i la literatura llatinoamericana contemporània. Ha publicat nombrosos articles sobre la historiografia i l'èpica colonial, el teatre, la poètica i la doctrina de la guerra justa, però també sobre escriptors com Reinaldo Arenas i Ernesto Sábato o sobre les relacions entre història i literatura. Destaca igualment per la seua feina com a compilador en *Alemania y el México independiente. Percepciones mutuas (1810-1910)* (Mèxic: Herder, 2006) o *El oficio de historiador. Teorías y tendencias de la historiografía alemana del siglo XIX* (Mèxic: Herder, 2010). Entre el 2004 i el 2007 va ser titular de la Càtedra Guillermo i Alejandro Humboldt de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic. El seu interès per Vives ve de lluny i ha donat com a resultat diversos treballs sobre l'obra d'aquest humanista valencià, especialment sobre el seu pensament polític.

Helena Rausell | Fotografia: Miguel Lorenzo

Quin és l'origen del vostre interès per la figura de Vives?

El meu interès es va iniciar pel costat poètic en sentit ampli. Em vaig adonar que Vives era un personatge molt controvertit i em va cridar l'atenció la seua relació amb la història, que té a veure amb el sorgiment de la novel·la. Com distingir, diguem-ne, l'*Amadís* de la historiografia? Allò que és interessant per a mi és veure com Vives va desenvolupar criteris per distingir ambdues. Després va venir l'interès per altres dimensions de la seua obra, com ara les seues idees polítiques, econòmiques i religioses. De manera intermitent, sempre tornava a Vives. Es va establir com una constant. Em fascina perquè no és un filòsof d'una lògica implacable; Vives és un filòsof molt humà, ple de contradiccions.

Vaig visitar València quan començava amb les meues recerques sobre l'humanisme. Buscava textos de poètica. Es creia llavors que hi havia un endarreriment de cent anys a Espanya en qüestió d'estudis, sobretot pel que fa als de poètica. Pensàvem que al segle XVI no hi havia poètica a Espanya i que això era degut a la Conquesta. Aquest era el meu punt de partida. Llavors la situació bibliotecària era molt diferent, no hi havia *Google* ni catàlegs fefaents. Seguint pistes, vaig passar de biblioteca en biblioteca. Va ser llavors quan vaig venir a València. Segons vaig saber, la Universitat de València s'havia fundat el 1500 i havia donat molta més importància a les lletres que la resta del país: Salamanca estava en mans dels escolàstics, Alcalá encara no havia estat fundada. De manera que vaig buscar, ací, en la biblioteca municipal i vaig trobar algunes coses.

Què destacaríeu del pensament educatiu de Vives? Continua vigent?

Quant al seu sistema educatiu hi ha una contradicció. D'una banda, és molt avantguardista. El que és interessant, sobretot, és la seua defensa de l'educació de les xiquetes perquè reivindica que han d'aprendre a llegir. Però, després veiem la bifurcació, els xiquets accedeixen a l'ensenyament superior i les xiquetes aprenen només les coses de la llar. És avantguarda, perquè no vol mantenir les xiquetes sense educació, però, d'altra banda, és fruit de la seua època. En aquest aspecte, Vives té les seues limitacions, cal dir-ho, senzillament.

Què pot aportar la literatura a les generacions actuals? Creieu que un llibre pot arribar a canviar una vida?

Uff... Quina pregunta! La literatura encara és viva. Tinc una néta d'onze anys que llegeix, llegeix i també escriu. D'altra banda, per la meua experiència universitària a Alemanya, sé que els xiquets i les xiquetes llegeixen poc. Això em va obligar a adaptar les meues classes magistrals una mica per acostar als alumnes experiències de lectura. Tanmateix, em falten dades concretes.

Al vostre parer, cal que els estudiants adquirisquen consciència política durant la seua formació?

Sí, sincerament, sí. A mi m'agrada el que podríem denominar el valor estètic de la literatura, però el que constitueix en realitat el meu treball és la literatura en relació amb la política, la filosofia, la societat i la història.

Creieu realment que el professorat educa ciutadans amb esperit crític i participatiu?

Aquest seria l'ideal. Tant de bo! I aquesta era una de les metes del meu ensenyament. De vegades ens acusen que les nostres recerques no tenen cap interès pràctic, però sempre he estat de l'opinió contrària. A mi em sembla que interessar-se per un tema, reunir tota la informació que hi ha sobre la qüestió i fer-ne una lectura crítica és una cosa summament pràctica i útil per a la vida. Perquè, si no, un acaba per creure tot el que li arriba, vinga d'on vinga. El que jo vaig voler proporcionar als estudiants era precisament aquest esperit crític. Que foren capaços de tenir una opinió realment fundada. És idealista, ja ho sé, però crec que la literatura és molt útil en aquest sentit i seria una pena que el seu estudi es deixara de banda. Per una altra part, també és molt important infondre en els estudiants una sensibilitat estètica, perquè, si no, es perd quelcom de molt significatiu en la vida. Són totes dues coses i no és vàlid per a mi centrar-se únicament en una d'elles, siga l'educació estètica o la cívica.

Encara té sentit, doncs, educar joves i adolescents en disciplines literàries?

Per descomptat. És fonamental. No podem abandonar tot per formar-nos solament en economia.

L'humanisme del Renaixement pot interessar un jove d'ara i contribuir a la seua formació?

Crec que sí, perquè l'humanisme no va ser un moviment tancat en la seua torre d'ivori. Els humanistes eren, majoritàriament, homes de la seua època. Vives ho demostra en els seus escrits polítics. Per exemple, durant la seua etapa de Bruges, viu molt pendent de la devastació causada pels enfrontaments bèl·lics i de les conseqüències de l'ambició dels reis. I s'hi involucra. També en *De subuentione pauperum* es preocupa per la pobresa. Tot això demostra que eren homes que vivien en el seu temps i que volien, justament, educar la generació següent per aconseguir un desenvolupament polític que estiguera en un nivell superior des del punt de vista humà. En aquest sentit, crec que en podem aprendre molt, d'ells, i mantenir-los vius.

I què opineu del fracàs de l'humanisme de què tant s'ha parlat?

Jo no parlaria de fracàs perquè, malgrat tot, el que va venir després, les idees, han sobreviscut i han constituït la base d'ensenyaments posteriors. Per exemple, en l'ensenyament dels jesuïtes, que, per bé o per mal, han format les elits, fins i tot després, quan renegats com Voltaire i Buñuel van oblidar la seua formació jesuïta. Es podria parlar del fracàs d'un cert humanisme, l'humanisme que es va centrar en les lletres. Una de les crítiques és que els humanistes van deixar de banda les ciències naturals. Però és només en algun humanisme, com l'italià. L'humanisme alemany, per exemple, estava més obert a les ciències, a la qüestió dels descobriments, etc. Els humanistes alemanys estaven en l'avantguarda: s'interessaven pels nous països, per la geografia, la cartografia. Fins al 1530 la majoria de publicacions sobre el Nou Món eren alemanyes, en alemany o en llatí. També per qüestions econòmiques: les grans ciutats alemanyes eren ciutats comercials. L'humanisme, a més, era polifacètic, no monolític, amb diferents desenvolupaments.

DESTACATS

«Em vaig adonar que Vives era un personatge molt controvertit i em va cridar l'atenció la seua relació amb la història, que té a veure amb el sorgiment de la novel·la»

«És molt important infondre en els estudiats una sensibilitat estètica, perquè, si no, es perd quelcom de molt significatiu en la vida»